

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 11 lipca 2001 r.

35183

RPO/358162/00/V/KD

Pan
Stanisław Iwanicki
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od wierzycieli, którzy skierowali do komorników sądowych wnioski o wszczęcie postępowań egzekucyjnych w sprawach dotyczących wyegzekwowania obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego, a następnie, z różnych przyczyn, chcieliby cofnąć wniosek o wszczęcie tegoż postępowania. Z listów kierowanych w tym zakresie do Rzecznika wynika, że brak jest przepisów prawnych umożliwiających zwrot wpłaconej przez wierzyciela opłaty stałej w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego, w szczególności z powodu cofnięcia przez wierzyciela wniosku o wszczęcie tego postępowania. Ten stan rzeczy powoduje, w ocenie skarżących, że dla wierzycieli nie jest opłacalne odstąpienie od egzekwowania wyroku eksmisyjnego, ponieważ uiszczona wcześniej opłata egzekucyjna nie zostanie im zwrócona. W tej sytuacji, nawet gdy uzasadnione byłoby odstąpienie od egzekwowania obowiązku opróżnienia lokalu i pozostawienie w nim dłużnika, wierzyciele podtrzymują wniosek o przeprowadzenie eksmisji. Osoby, które de facto mogłyby pozostać w zajmowanych dotychczas lokalach, gdyby tylko wierzyciel mógł liczyć na zwrot uiszczonych opłat egzekucyjnej lub jej części w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego, zostają pozbawione mieszkania. W efekcie, może przyczyniać się to do powiększania zjawiska bezdomności.

Rzecznik Praw Obywatelskich zbadał istniejący w omawianym zakresie stan prawny i stwierdził, że istotnie, brak jest przepisu umożliwiającego wierzycielowi

odzyskanie uiszczonej opłaty egzekucyjnej w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w związku z cofnięciem wniosku o jego wszczęcie.

Stosownie do art. 43 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 4154) za prowadzenie egzekucji i inne czynności wymienione w ustawie komornik pobiera opłaty egzekucyjne. W sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych opłata jest stała (art. 44 ust. 3 tej ustawy). Za opróżnienie lokalu z rzeczy lub osób opłata stała wynosi 40 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, z tym że odrębną opłatę pobiera się od każdej izby. Ze skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że zazwyczaj opłata jest wysoka.

Ponieważ w ustawie brak jest szczególnych regulacji, dotyczących terminu uiszczenia stałej opłaty egzekucyjnej należy przyjąć, że w sprawach o świadczenie niepieniężne wszczęcie egzekucji jest uzależnione od uiszczenia przez wierzyciela opłaty stałej. Taki pogląd prezentuje również Krajowa Rada Komornicza w piśmie z dnia 5 marca 2001 r., dotyczącym omawianego problemu i adresowanym do Związku Rewizyjnego Spółdzielni Mieszkaniowych RP. Kopię tego pisma przekazuję w załączeniu.

W ustawie o komornikach sądowych i egzekucji uregulowano kwestie związane ze zwrotem opłaty stosunkowej, jeżeli egzekucja okaże się bezskuteczna bądź wyegzekwowana kwota nie wystarcza na pokrycie kosztów egzekucji (art. 45 tej ustawy). W ustawie brak jest natomiast przepisów normujących sposób postępowania z opłatami stałymi w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego, w szczególności w związku z cofnięciem przez wierzyciela wniosku o jego wszczęcie. Brak jest również regulacji pozwalających na odpowiednie stosowanie w takich przypadkach art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), który dotyczy zwrotu stronie przez sąd całości lub części uiszczanego wpisu.

W konsekwencji uznać należy, iż wierzyciel nie może ubiegać się o zwrot uiszczonej opłaty stałej w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego, np. z powodu cofnięcia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Rozliczenie tej opłaty poprzez obciążenie nią stron postępowania egzekucyjnego możliwe jest dopiero w trakcie dalszego postępowania egzekucyjnego, stosownie do art. 770 k.p.c.

W tej sytuacji oczywiste jest, że wierzyciele nie są zainteresowani odstąpieniem od egzekwowania obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego przez dłużnika, nawet jeśli na skutek okoliczności powstałych po wydaniu wyroku eksmisyjnego, skłonni byłiby pozostawić dłużnika w zajmowanym lokalu. Dotyczy to głównie wypadków, gdy obowiązek opróżnienia lokalu mieszkalnego powstał w związku z zaleganiem z opłatami za ten lokal, a dłużnik już po złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego spłacił zadłużenie. Omawiany stan rzeczy powoduje, że w wielu wypadkach dochodzi do pozbawienia mieszkania tylko dlatego, że wierzyciel nie może liczyć na zwrot uiszczonej przez siebie opłaty egzekucyjnej. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich wprowadzenie do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji stosownych regulacji prawnych,

normujących zasady zwrotu całości lub części stałej opłaty egzekucyjnej w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w związku z cofnięciem przez wierzyciela wniosku o jej wszczęcie, mogłoby przyczynić się do zmniejszenia liczby eksmisji z lokali mieszkalnych.

W związku z tym, stosownie do art. 16 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 1991 r. Nr 109, poz. 471 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra o przeanalizowanie przedstawionego problemu i poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zajęтым stanowisku.

załącznik:

pismo Krajowej Rady Komorniczej w Warszawie z dnia 5 marca 2001 r.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll

Warszawa, 5 marca 2001 r.

Krajowa Rada Komornicza
w Warszawie

ZWIĄZEK REWIZYJNY
SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWYCH RP

Odpowiadając na Państwa pismo z dnia 25.10.2000r. znak sprawy 855/2000, Krajowa Rada Komornicza przedstawia zasady pobierania opłat w sprawach o eksmisję z lokali mieszkalnych

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 802 z późn. zm. - zwany dalej ustawą) zasadniczo zmieniły się zasady finansowania komornika. Komornik stał się w zakresie działalności egzekucyjnej uzależniony od uzyskanych opłat egzekucyjnych stanowiących

jego dochód, z których pokrywa wszystkie koszty tej działalności (art. 35 ustawy). Poza tym, komornik może żądać zaliczki w wypadkach w ustawie ściśle określonych na wydatki gotówkowe (art. 39 ust. 2 ustawy).

W zakresie pobieranych przez komornika należności za prowadzenie egzekucji należy rozróżnić opłatę od zaliczki na zwrot wydatków. Pojęć tych nie należy mylić i utożsamiać, tym bardziej, że inne są zasady pobierania tych należności, jak również skutki nieuiszczenia i zasady rozliczania.

Reguły określające rodzaj pobieranych opłat określa art. 44 ust. 1 ustaw stanowiąc, że w egzekucji świadczeń pieniężnych opłaty są stosunkowe natomiast w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych lub za czynności nieegzekucyjne, do których wykonywania komornik jest upoważniony z mocy omawianej ustawy oraz innych przepisów komornik pobiera opłaty stałe zgodnie z treścią art. 44 ust. 3.

Żądanie przeprowadzenia eksmisji należy do egzekucji świadczeń niepieniężnych. Wszczęcie takiego postępowania wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty, którą ponosi wnioskodawca - wierzyciel wszczynający sprawę. Opłata ta jest stała i wynosi 40% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia (obecnie kwoty bazowej) za opróżnienie lokalu z rzeczy lub osób, z tym że odrębną opłatę pobiera się od każdej izby. Przy opróżnianiu lokali mieszkalnych nie pobiera się odrębnej opłaty od pomieszczeń stanowiących przedpokoje, alkowy, korytarze, werandy, łazienki, spiżarnie, loggie i podobnych (art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy)

Należy zaznaczyć, że opłata stała w przeciwieństwie do opłaty stosunkowej (art. 45 ust. ustawy) nie jest zależna od efektu egzekucji.

Jak już poprzednio zaznaczono komornikowi należy się też zwrot wydatków gotówkowych poniesionych w toku egzekucji tylko w zakresie określonym ustawą wydatkami, tymi są:

- 1/ należności biegłych,
- 2/ koszty ogłoszeń w pismach,
- 3/ koszty transportu specjalistycznego, przejazdu poza miejscowość, która jest siedzibą komornika, przechowywania i ubezpieczania zajętych ruchomości,
- 4/ należności osób powołanych, na podstawie odrębnych przepisów, do udziału w czynnościach,
- 5/ koszty działania komornika, o których mowa w art. 8 ust. 7 ustawy, poza terenem rewiru komorniczego,
- 6/ koszty doręczenia środków pieniężnych przez pocztę lub przelewem bankowym (art. 39 ustawy).

Na pokrycie tylko tych wydatków, o których mowa w art. 39 ustawy komornik może żądać zaliczki od wierzyciela uzależniając czynność od jej uiszczenia. Tylko w stosunku do tych należności komornik obowiązany jest je rozliczyć w terminie miesiąca od dnia poczynienia wydatków, na które były przeznaczone i zwrócić niewykorzystaną część.

Jeżeli skutkiem wcześniejszego postępowania lub z innych przyczyn opłacona zaliczkowo czynność w ogóle nie została dokonana, termin miesięczny biegnie od dnia ukończenia postępowania lub zaistnienia przyczyn niedokonania czynności (art. 41 ustawy).

Należy zaznaczyć, że wierzyciel, jako dysponent postępowania egzekucyjnego może wnosić zawsze o umorzenie egzekucji. Może to uczynić w każdym czasie zarówno przed czynnościami komornika, jak i wówczas, gdy komornik podjął jakiegokolwiek działania w sprawie. Taki wniosek wierzyciela co do zasadności nie podlega kontroli komornika. Dlatego bez znaczenia są przyczyny jakie zdecydowały o tym, że wierzyciel złożył taki wniosek. Złożenie takiego wniosku przed podjęciem działań w sprawie przez komornika, jak i po podjęciu czynności egzekucyjnych, a następnie wskutek tego umorzenie postępowania nie daje podstaw do zwrotu wierzycielowi poniesionej opłaty stałej (taki też pogląd wyrażany jest w doktrynie, patrz - Z. Knypl, Z. Merchel, J. Treder. Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji Komentarz Currenda 2000, s. 126).

Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, która reguluje całość zagadnień związanych z pobieraniem opłat za postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika sądowego, nie przewiduje regulacji, jaką w zakresie kosztów, przewiduje np. art. 36 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r.; Dz. U. Nr 24, poz. 110 z późn. zm.). Również żaden inny przepis ustawy nie daje podstaw do zwrotu wierzycielowi uiszczonych opłat. Rozliczenie tej opłaty tj. obciążenie nią stron postępowania stosownie do zasad wynikających z art. 770 kpc następuje w trakcie dalszego postępowania.

Tak więc o ile zostaną dokonane zmiany treści ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, brak jest podstaw do zwrotu przez komornika sądowego pobranych opłat, o ile nastąpiło umorzenie egzekucji na skutek cofnięcia wniosku egzekucyjnego przez wierzyciela, niezależnie od tego jakie przyczyny zdecydowały o podjęciu takiej decyzji procesowej.

Wyrażamy nadzieję, że przedstawiona odpowiedź przyczyni się do wyjaśnienia zaistniałych wątpliwości, które zostały przedstawione w Państwa piśmie.

Do wiadomości

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa